

Havre

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Skillnaderna i avkastning är relativt små mellan havresorterna i hela området med viss skillnad mellan respektive odlingsområde. Belinda har överlag en bra avkastningsnivå och sett till flerårsmedeltal är det endast några få sorter som ger en högre avkastning. På grund av de små avkastningsskillnaderna blir övriga odlings- och kvalitetsegenskaper ofta avgörande vid valet av havresort.

Under 2002 utfördes 17 stycken sortförsök (L7-501) i havre i Mellansverige. Förhållandena var gynnsamma vid sådden och försöks-sådden utfördes mycket tidigare än normalt, mellan den 2 och 23 april. Antalet sorter som ingått i försöken har varierat mellan 6 och 17 stycken, men de vanligaste marknads-sorterna förekommer i de flesta försök. Avkastningen har i de flesta fall varit hög i försöken och har i enskilda försök varierat från 3 800 kg/ha upp till 8 400 kg/ha för mätarsorten Belinda. Medelavkastningen för Belinda i samtliga försök var 6 525 kg/ha, vilket är cirka 800 kg mer än de senaste fem årens medelavkastning.

De flesta försöken har behandlats blockvis mot svamp, vilket redovisas i tabell 1. I de obehandlade leden hade Markant, SW 99284, Vipan och Kerstin högst avkastning. Även i behandlade led hade Markant en hög avkastning liksom SW 98195. I medeltal har Markant givit högst avkastning under 2002, men även Vipan, Margareta, SW 98195 och SW 99284 har givit högre avkastning än mätaren Belinda. Merutbytet av svampbehandlingen har i absoluta tal varit störst för SW 98195, SW 98245, SW 99420 och

Cilla. Minst behandlingseffekt har uppnåtts i SW 99142, Vipan och Kerstin vilket kan tyda på motståndskraft mot svampsjukdomar hos dessa sorter (jmf. tabell 3). Behandlingseffekten har varit störst i F-området och lägst i E-området, dock med stora sortskillnader.

Av tabell 2 framgår bl.a. att det speciellt i D-området varit mycket höga skördar under 2002, men även E- och F-området ligger klart över de senaste årens medelavkastning. Sett till flerårsmedeltal är det i D-området endast Markant och Kerstin som har högre avkastning än mätaren. I E-området hävdar sig Belinda väl så bra och överträffas endast av SW 98195. I F-området har Kerstin haft högst avkastning under de senaste åren, följd av Markant, Margareta och SW 98245.

Som framgått är avkastningsskillnaderna mellan sorterna överlag förhållandevis små, vilket innebär att andra odlings- och kvalitetsegenskaper spelar stor roll vid sortvalet. I tabell 3 och 4 redovisas dessa egenskaper.

Sortbeskrivningar

BELINDA (SW) förenar en mycket hög avkastning med god kvalitet och får därigenom ett mycket högt foderskördevärde. Sorten har något låg rymdvikt, men är storkärnig. Odlingsegenskaperna är bra. Den tillhör de stråstyvaste sorterna. Belinda är medellång och mognar medelsent.

Ser CHANTILLY (SSd) har en hög avkastning. Foderkvaliteten är mycket god och foderskördevärdet högt. Rymdvikten är medelhög och sorten är storkärnig. Chantilly har medellåg stråstyrka och är medeltidigt mognande. Sorten har låga angrepp av mjöldagg.

CILLA (SW) är en mycket tidigt mognande Norrlandssort som i norra Svealand avkastat bättre än Svala. Cilla har även bättre kvalitet. Rymdvikten är hög och kärnan medelstor. Cilla är stråstyvare än Svala och mognar samtidigt med denna sort.

ELLEN (SW) har hög avkastning, men sämre foderkvalitet än Belinda. Den är mycket stråstyv, har ett medellångt strå och mognar något sent. Rymdvikten är ganska hög och kärnan ganska stor.

NS FREDDY (SSd) har mycket hög avkastning, men sämre foderkvalitet jämfört med Belinda. Den är ganska lång och har medellåg stråstyrka. Freddy har ganska hög rymdvikt och medelstor kärna. Sorten har relativt låga angrepp av mjöldagg.

FREJA (SW) är en medeltidig sort med ett långt och något svagt strå. Den har lägre avkastning än Belinda. Freja mognar medeltidigt. Sorten har ganska hög rymdvikt, men låg kärnvikt. Den har låg växttrådhalt, hög

Tabell 1. Havre. Avkastning 2002. Obehandlat och behandlat, merskörd behandlat. Mätare: Belinda.

Sort	Obehandlat	Behandlat	Merskörd*	Medeltal
SW Belinda				
kg/ha	6363	6690	327	6526
rel.tal	100	100		100
LW Markant	104	104	347	104
NS Freddy	99	100	400	99
SW Gunhild	95	94	267	95
SW Ellen	99	97	230	98
SW Stork	98	96	197	97
SW Vendela	96	95	257	95
Ser Chantilly	95	96	390	95
SW Sang	90	89	213	90
LP Tikal	92	93	370	93
SW 99195, Vipan	103	100	170	101
Bo Roope	92	92	247	92
SW Svala	85	93	390	93
SW Cilla	85	94	425	93
SW Kerstin	102	99	180	100
SW Margareta	101	101	357	101
SW 98245	97	99	460	98
SW 98195	101	103	515	102
SW 99142	97	93	95	94
SW 99420	74	77	450	76
SW 99284	104	101	200	102
SW 99212	100	100	370	100
NS 1259	95	94	217	95

*merskörd, kg/ha. Behandlat jämfört med obehandlat. Jämförelse kan göras enbart mot mätaren.

Sorter

Tabell 2. Havre. Områdesvis avkastning årsvis 2000-2002. Flerårsmedeltal 1998-2002. Mätare: Belinda.

Sort	D-området				E-området				F-området			
	2000	2001	2002	1998-2002	2000	2001	2002	1998-2002	2000	2001	2002	1998-2002
Belinda	5480	5760	7420	6000	4980	5240	5770	5340	6920	4780	6390	5830
kg/ha												
rel.tal	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Markant		108	104	105	91	105	103	99	93	110	105	101
Freddy	101	98	100	100	98	97	102	99	97	94	97	99
Gunhild	102	98	95	99	102	99		98	96	95	95	96
Petra				100	100	98		100	97			97
Ellen		97	98	100	97	96	98	99	96	99	98	99
Stork	100	97	99	100	101	99	94	98	98	93	98	99
Vendela		95	97	98	94			95	92	97	96	97
Chantilly		90	95	96	100	93	97	98	93	91	94	97
Freja				96	96			96	93			95
Sang	88	91	91	91	91	93	87	91	87	89	91	91
Tikal				98		90	95	93		88	90	90
Svala				87				90	89	89	90	90
Cilla								90		91	92	93
Kerstin			101	103	103	99	99	100	101	102	101	103
Margareta				101		102	98	99	91	107	103	101

råfetthalt och högt foderskördevärde. Freja kan även användas som grynhavre.

GUNHILD (SW) avkastar något mindre än Belinda och foderkvaliteten är sämre. Gunhild har resistens mot kronrost och havrecystnematod och bör därför främst jämföras med Sanna. Gunhild avkastar bättre och är stråstyvare än Sanna. Sorten mognar som Belinda och Sanna. Gunhild har låg rymdvikt och medelstor kärna.

KERSTIN (SW) har gett en mycket hög avkastning. Den har medelhög stråstyrka, mognar något sent samt har medelhög rymdvikt och medelstor kärna. Sorten har små angrepp av mjöldagg.

MARGARETA (SW) har gett samma avkastning som Belinda. Den är lång och stråsvag, mognar medelsent samt har låg

rymdvikt och medelstor kärna. Sorten har små angrepp av mjöldagg. Sorten har visat goda grynhavreegenskaper.

LW MARKANT (PI) har särskilt i södra delen av landet en mycket hög avkastning. Foderkvaliteten är däremot sämre. Markant har medelhög rymdvikt och medelhög kärnvikt. Den är ganska lång och har medellåg stråstyrka samt mognar sent. Markant har visat relativt låga angrepp av mjöldagg.

PETRA (SW) är en sort med mycket hög och stabil avkastning i hela odlingsområdet. Kvaliteten är sämre än för Belinda, men hög avkastning ger Petra ett ganska högt foderskördevärde. Den är stråsvagare och mognar något senare än Belinda. Rymdvikten är något låg och kärnvikten låg.

Tabell 3. Havre. Odlingsegenskaper och sjukdomskänslighet. Hela landet 1998-2002. Mätare: Belinda.

Sort	Stråstyrka 100-0*	Stråbrytn. %	Strå- längd cm	Mognad dagar	Bladfläck- sjuka %	Mjöldagg** %	Kron- rost** %
Belinda	71	25	94	112	10	11	14
Sanna	65	26	98	113	13	8	7
Freja	65	31	100	111	9	6	9
Sang	69	22	100	111	10	6	8
Petra	66	25	96	112	9	6	10
Stork	77	20	97	113	9	6	9
Svala	47	30	96	106	11	8	4
Gunhild	69	26	94	113	10	7	8
Freddy	66	26	97	112	10	5	8
Ellen	75	20	93	113	10	5	9
Vendela	68	22	94	112	10	5	6
Markant	67	25	97	114	9	3	8
Chantilly	67	23	95	111	9	3	9
Cilla	62	29	90	105	11	6	3
SW Kerstin SW	71	23	97	113	9	3	11
Margareta	59	30	102	112	9	5	8
SW 98245	64	33	98	112	9	5	21
SW 98195	72	24	89	112	11	5	19
SW 99142	73	5	98	111	8	4	9
SW 99420	44	21	96	113	8	5	7

* **100=fullt upprätt bestånd, 0=helt nedliggande bestånd. Stråstyrkan påverkas i havre ofta av stråbrytningen. Stråsvaga sorter stråbryter ofta några decimeter över markytan, och vipporna ligger inte på marken, vilket medför att skörden ofta kan ske tmligen problemfritt. Upptorkningen försvåras emellertid, vilket kan leda till förhöjd vattenhalt.**

** **Mjöldagg uppträder vissa år i södra och västra Sverige. Kronrost förekommer lokalt vissa år, och kan då ge stora skördesänkningar. Förekomsten är beroende av mellanvärden getapel.**

SANG (SW) är en lång, ganska stråstyv, medeltidig sort med ganska låg avkastning. Sang mognar medeltidigt. Sang har en medelstor kärna och god kvalitet med låg växttrådhalt och hög proteinhalt. Mycket bra grynhavre.

SANNA (SW) är en medeltidig, ganska stråsvag och lång sort. Den har lägre avkastning än Belinda. Sorten har medelgod

kvalitet. Sanna är något stråsvag. Den har resistens mot havrecystnematod.

STORK (SW) liknar Belinda och är en mycket storkärnig och högvakastande sort. Den har låg rymdvikt, men annars god kvalitet och högt foderskördevärde. Den är mycket stråstyv trots ett långt strå och har gett bäst resultat under regniga år. Sorten mognar något senare än Belinda.

Sorter

SVALA (SW) är en mycket tidig Norrlandssort som även provats i norra Svealand. Sorten har högre avkastning än den tidigare odlade sorten Veli, men har sämre kvalitet. Svala är stråsvag.

VENDELA (SW) har lägre avkastning än Belinda och något sämre foderkvalitet. Däremot har Vendela grynnavkvalitet och kan närmast jämföras med Sang. Sorten har medelgod stråstyrka, är medellång och mognar som Belinda. Rymdvikten är ganska hög och kärnan medelstor. Angreppen av kronrost och mjöldagg har varit låga.

LP Tikal (SSd) provas andra året i området.

SW 98245, SW 98195, SW 99142, SW 99420 provas alla andra året i området.

SW 99284, SW 99212, SW 99195 (Vipan) provas alla första året i området.

Bo Roope (SSd) och NS 1259 (SSd) provas första året i området.

Tabell 4. Havre, kärnkvalitet. Hela landet 1998-2002. Mätare: Belinda.

Sort	Proteinhalt % av ts	Råfett % av ts	Rymdvikt g	Tusenkovnvikt g
Belinda	10,5	5,7	525	38,9
Tikal	11,1	5,4	558	36,6
Sanna	10,6	5,3	538	36,7
Freja	10,5	5,9	543	36,0
Sang	10,9	5,1	532	37,1
Petra	10,0	4,2	523	36,2
Stork	10,4	5,7	521	40,3
Svala	10,9	3,8	539	32,9
Gunhild	10,2	4,4	526	38,4
Freddy	10,4	5,0	543	36,9
Ellen	10,2	4,1	541	38,0
Vendela	10,7	4,2	537	37,1
Markant	9,7	4,5	534	37,6
Chantilly	10,7	6,3	539	38,0
Cilla	11,0	4,3	550	36,3
Kerstin	10,1	6,0	532	36,7
Margareta	10,3	3,7	522	37,0
SW 98245	10,2	4,0	537	36,4
SW 98195	10,5	3,9	534	42,3
SW 99142	11,4	5,4	535	40,4
SW 99420	11,7	7,2	519	31,9